

Թամար իմ մէջ իր պապընտա տախի, անը, պապը ֆիլիք էհէմմիլեթ սը-րասքնա կէշիրի:

Գարա-տէնիզ, պիթարաֆ պիր սու թանըմըլ պուլունտուգճա, կէրէք Բուսիա իշին վէ կէրէք Թիւրքիա իշին, անճագ իքիսինէ տախի վասի պիր մէ-սարիֆ մէնպար, վէ էն էվվէլ քէնտի մէնպարիսի գուրու թմուշ օլանա բէք պիւլիւք պիր թէհլիքէ օլմագլըգտան պաշգա պիր իշէ եարամանտան պաշրի-յէճէ իւսթիւնիւք բէգապէթինէ կի-րիլմէքլիք, իւզուսուզ պիր շէյ օլ-տուգտան պաշգա, ֆիլիքն միւմքին-սիզ տախի իտի:

Մէգըիւր պիթարաֆըգ տուր օլուր օլմագ, վէ Բուսիանըն վէ Թիւրքիա-նըն պիրիպիրինէ բաքիպ տօնանմալա-րընըն Գարա-տէնիզտէ պուլունտալա-րընա միւսատէ իտիլի իտիլմէզ, մէգըիւր տէվլէթլըտէն հէր պիրիսի իշին տախի, եէքտիկէրինին հըրսը շան ու թամանըն թէհտիտ իտէպիրի օլ-տուլու հէր նէվի թէհլիքէտէն էմին օլանագ պիր գուլվէթ տագլամագլըգ, իգթիգայի հալտէն օլմուշ օլուր:

Քէզալիք շունա տախի շիւքհէ ճա-լիզ տէյիլ տիր քի, Գարա-Տէնիզին պիթարաֆըգ, Լվորպանըն ումուսի ասալիլի պապընտա, մատտի պիր ուն-տուր (տարերք) իտի: չիւնքի, տախի-լինտէ միւնազալար հուսուլէ կէլէ-պիրի օլան մէյտանը տարալթըրմը օլտուղունտան, թապիթը իլէ, խա-սիմանէ լաթըմագլըգ ինթիմալլէրի տախի, օնա կէօրէ ազալմը իտի:

Իմտի, եէնի աշտիսմէ միւլմաճէհէ-սինտէ, Բուսիանըն վէ Թիւրքիանըն տօնանմալարը, հէր վագըլթտան զի-եատէ, իֆրաթ մէրթէպէ պիր մէրագ էսապը օլմուշլար տըր:

Թիւրքիանըն, Գարա-տէնիզտէ սագ-լանապիլէճէյի տօնանմա, էկէր, Բու-սիա թարաֆընտան վուգու պուլաճագ պիր հիւճուսու տէֆ իթմէյէ քեաֆի օլուր իտէ, Լվորպանըն սուլ հու սա-լաճը, «Շարգ մէսէլէսի» երգիւնտէն բաճաթըգ օլմագ, մուղայիլի օլա-րագ, էկէր Թիւրքիա զայիֆիլիք նիշա, նէլէրի կէօլմէրի իտէ, Բուսիա, Պա-պը-ալի իւզէրինէ քէնտի հիւճուսու նու թագէլէմէյէ ճէսարէթ քէսպ իւ-տէր, վէ 1836 աշտանմէսինէ վագըլթ-գա իտէն տիրէր տէվլէթլէր տախի, ինթիմալ տըր քի, էօլլէ պիր հալ վու-գուլիտէ, (Ռամանը իմքէրաթօրուղու-նուն թէմամիլլէթինի պագը սագլամագ իշին, թէքրաբէն պիր մուհարէպէյէ պուլաշըլար:

Բուսիա վէ Թիւրքիանըն շիմտիքի գուլվէյի պահրիլլէրի իւզէրինէ պիր աթֆը նիկիտա իլլէմէք, էհէմմիլլէթ-տէն խալի սաեղալագ:

Շուրապ տէրխաթըր իտիլմէլի տիր քի, սօն Բուսիա մուհարէպէսինտէ, 1853 սէնէսի Ուրնապ գալլաքընտա, վէ անըն արգապընտան տախի, Գարա-տէնիզ ֆուրթիմուսընտա, Ռամանը տօնանմապը, բէք չօգ զարարար կէօր-տիւ:

Իլլէլ պուլունտան նիշէթ իթմիլ իրա-քի, Թիւրքիա տօնանմապը, հէման քեալիլլէն, եէնիտէն ինշա օլունմուշ տուր:

Մէգըիւր ֆէլաքէթլըտէն էվվէլ-ճէ, Թիւրքիանըն, հէր սընթիտան 70 գըլթա սէֆինէսի պուլունտագտա իտի: 1868 սէնէսինտէ, քէնտի հարպ սէֆի-նէլլէրինին միգտարը, 163 գըլթա եա պալլը օլուպ, պուլունտան 13 գըլթա-սը տախի, զըրհը իտի:

Մէգըիւր 163 գըլթա հարպ սէֆի-

նէլլէրինտէն 110 գըլթապը վարօր տուր-լար: վէ քեաֆիլէսինին պիրտէն թա-շըտըգլարը թօրլար տախի, 2283 բա-րէյէ պալիլ օլմագտա տըր:

13 գըլթա զըրհըլարըն իշինտէ, 8 գըլթապը պիւլիւք ֆըրգաթինլէր օ-լուպ, ինկիլթէրրատա, եախօտ Գլայտ իւզէրինտէ եաքըլմը տըրլար: իւզ գը-լթա ուֆագ զըրհըլար վէ իքի գըլթա Մօնիթօրլար տախի, Յրանսատա եա-րըլմըլար տըր:

Պիւլիւք ֆըրգաթինլէրին իշինտէն էն զիւտտէ էհէմմիլլէթլիլլէրի, Օսման Ղազի, Ալիսի իլաշ, վէ պու սօնրաքի-նին հէմիլլէրէսի մագաթընտա օլան Մօ-լինի Չաֆէր նաման իւզ գըլթա պալթ-թալ ֆըրգաթինլէր տիրէր:

Օսման Ղազի, 1864 սէնէսինտէ, իլապի չէհրինտէքի նէրիլլէր էնտ Սընս գուլմանեապը մարիֆէթի իլէ եաքըլ-մըլ օլուպ, ինկիլթէրրա տօնանմալա-րտա պուլունտան Հէքթօր նամ գըրհը ֆըրգաթինլէր պիրազ պիւլիւքէք, վէ 4200 թօնէլաթօ ազըլըլընտա տըր: վէ ուզուլուղու 309 աեազ օլուպ, է-նի տախի 56 աեազ տըր:

Մէգըիւր սէֆինէսին մաքինալարը, իսմէն 900 պարիլի գուլվէթինտէ օ-լուպ, սիլաշլարը տախի, եիկիլմի բա-րէ, 68 իկարալըգ կիւլլէ աթման թօր-լարտան, վէ տէօրթ բարէ տախի 110 իկարալըգ կիւլլէ աթման թօրլարտան իպարէթ տիր:

Ալիսի իլաշ, Լօնտրատաքի Տէմիր Սէֆինէ ինշապը Գուլմանեապը մարի-ֆէթի իլէ, վէ Մօլինի Չաֆէր տախի, եիկէ Լօնտրատաքի Սամուտա գուլմ-բանեապը մարիֆէթի իլէ եաքըլմըլ օ-լուպ, մէգըիւր իքի գըլթա զըրհըլա-րընտա ուզուլուղուլարը 230 աեազ, վէ էնէլլէրտէ 56 աեազ տըր, վէ 1400 էր թօնէլաթօ տախի եիւ թաշըլար:

Պուլունտան զըրհըլարը զայլէթ ազըր օ-լուպ, տէմիլլէրինին գալլըլըգլարը օր-թա հիսապալ 5 1/2 բարմագ տըր, վէ քէնտիլլէրտէ է բարէ 12 թօնէլաթօ-լուգ չէլլանէլի Արմաթթօնի թօրլարը իլէ սիլաշլանմըլար տըր:

Մէգըիւր սէֆինէլլէրէ պաշընա մախ-սուս օլան հալ շու տուր քի, վագտա թօրլարը սէֆինէսին թա օրթա պա-թէրեապընտա տըր, Լաքին սէֆինէլլէր էօլլէ պիր ուսթալըլա եաքըլմըլար տըր քի, հէմ պաշ թարաֆընտան վէ-հէմտէ գըլ թարաֆընտան լանըլը սուրէթտէ աթէլ իտէպիլլէճէլլէր տիր:

Մէգըիւր իքի գըլթա սէֆինէլլէրէ իս-մէն 600 էր պարիլի գուլվէթինտէ մա-քինալար թագըլմըլ տըր, վէ սէօլլէն-տիրինէ կէօրէ, ալիսի ալըլըլըգտա օլան սալիլ զըրհըլարտան գիւտտէ եօլա-լագտա տըրլար:

Յրանսըլար մարիֆէթի իլէ եաքըլ-մըլ օլան գուլլէրի զըրհըլար, ինկիլ-լէթրա տօնանմալարտա պուլունտան գուլլէր զըրհըլարտան չօգ ուֆարագ տըրլար, վէ անճագ 800 թօնէլաթօ-լուգ եիւք թաշընապիլլէրէր:

Օսմանը տօնանմալարտա 1869 սէ-նէսինտէ 30.000 նէֆէր պահրիլլէ ասա-քիլի, վէ 4000 նէֆէր թայիֆէ վար իտի, վէ մէգըիւր իքի գօլ ասաքիլիլի օֆիլլէալարը, էքսէրի էհնէպի տիրէր:

Շիմտի Բուսիայը 1869 սէնէսինտէ, եանի Թիւրքիա իլէ բուպար իթմէյէ գալլըլըլա պիլի սէնէտէ էլլէ ա-լալըլ:

1869 սէնէսինտէ, Բուսիա տօնանմա-պը, պիրտէնէլ վէ իսմէն 38.400 պար-կիլ գուլվէթինտէ մաքինալարը, վէ 2205 բարէ տախի թօրլարը պուլունտան 290 գըլթա վարօրլարտան իպարէթ

իտի:

Պուլունտան պաշգա, հէբսի պիր-տէն 65 բարէ թօրլարը պուլունտան 29 գըլթա տախի, եէլքէն կէմիլլէրի պու-լունտագտա իտի:

Մէգըիւր 290 գըլթա վարօրլարըն ի-շինտէ պուլունտան զըրհըլարըն, վէ թաշըտըլարը թօրլարըն էսամէսինի աթիտէ պէեան իտէրիլ:

2 գըլթա ֆըրգաթին պիրիսի 18 վէ տիրէր 24 բարէ թօրլու, 42 3 գըլթա եիւզէն պալթէրեալար, պիրիսի 14, պիրիսի 16, վէ պիրի-սի տախի 27 թօրլու, 37 2 գըլթա գօրվէթ հէր պիրիսի 8էր թօրլու, 16 11 գըլթա գուլլէլի, հէր պիրիսի 2 չէր թօրլու, 22 6 գըլթա Մօնիթօր հէր պիրիսի 2 չէր թօրլու, 22

24 գըլթա զըրհըլ, ճէման թօր, 149 Պալէատէ գիլըր օլունտան իքի գըլթա ֆըրգաթինլէրտէն պիրիսի Սէվաթթօ-բօլ, վէ տիրէրի տախի Բօթարաքի նա-ման ֆըրգաթինլէր տիրէր:

Սէվաթթօրօլ նամ զըրհըլ, պիւլիւք-լիւք ճիհէթի իլէ, ինկիլթէրրա տօ-նանմալարտա պուլունտան Պէք Բրինս, վէ Ուօրիլըր նաման զըրհըլարըն թօր-գըսը տըր, վէ սու քէսիլմինտէ ուզուլ-լուղու 300 աեազ, վէ էն կէնիլ նէրի տախի 52 աեազ վէ 3 իլլըս էլիլիլին-տէ տիր: վէ 25 աեազ տէրիլլիլինտէ սու չէքէր:

Սէվաթթօրօրօլ զըրհըլարը, 4 1/2 բար-մագ գալլըլըլընտա օլուպ, մէգըիւր զըրհըլար, 6 տան Գար բարմագ գալլըլը-լընտա օլան չիֆթէ վէ սէրթ քէրէս-թէյէ գալլըլանմըլ տըր:

Մաքինալար տախի իսմէն 800 պար-կիլ գուլվէթինտէ օլուպ, էն պալթ-թալ վէլ էլիք Գիրիս թօրլարը իլէ սի-լաշլանտըրլար տըր:

Սէվաթթօրօլ կիպի, պաշտան չաթ-մաեա գուլլանմըլա իւզրէ եաքըլմըլ օլան Բօթանսքի նամ տիրէր զըրհըլ տախի, Սէն Բէքսպուրկտա, վէ պիւս-պիլթիլին Բուսիա տան չըգան վէ Բու-սիա տա եաքըլան տէմիլլէրին ինշա ի-տիրլիլ օլուպ, հագըգաթէն, մէգըիւր սէֆինէյէ ալիտ հէր նէ քի վար իտէ, եանի, մաքինալարը, գալանլարը, զըրհ թաշթալարը, վէ թօրլարը քեաֆ-ֆէսի տախի Բուսիա մալի տիր:

Մէգըիւր սէֆինէսին ուզուլուղու-լուղ 280 աեազ, էնի 19 աեազ, վէ տէրին-լիլի տախի 31 աեազ օլուպ, զըրհըլ-րըն գալլըլըլը տախի, սու քէսի-մինտէն աշալը 5 աեազտան, սուտան Խօգարը 6 աեազա գալալար, 4 1/2 բար-մագ գալլըլըլընտա տըր, վէ 18 բար-մագ գալլըլըլընտա տախի սէրթ ա-ղաճ գալլըլանմըլ տըր:

Ֆէվգէլատէ սուրէթտէ պալթթալ օլան թօրլարը, 80 աեազ ուզուլու-ղունտա օլան վէ սէֆինէսին օրթա եէ-րինտէ պուլունտան պիր պալթէրեալա-վալ իտիլմիլլէր տիր, վէ մէգըիւր պա-լթէրեալան եանլարը վէ ուճարը, զըրհ թաշթալարը իլէ մուհաֆաղալա ա-լընմըլ տըր:

1868 սէնէսինտէ, Բուսիա տօնանմա-սընտա, 60.260 նէֆէր պահրիլլէ ասա-քիլի վէ թայիֆէ վար իտի, պուլուն-տան իւզէրինէ, հէր սընթիտան պու-լունտան 3791 նէֆէր օֆիլլէալ տախի գամ իտիլմիլլէր տիր:

Շու աթիտէքի, Բուսիա վէ Թիւր-քիա տօնանմալարըն պիրիպիրլէրի ի-լէ բուպար իտիլմիլլէրի ճէտվէլի տիր:

Բուսիա	Թիւրքիա
24	13
166	97
29	53
2270	2283

Պահրիլլէ ասաքիլի, թայիֆէ վէ օֆիլլէալ 64021 34000

Շուրապ տէրխաթըր իտիլմէլի տիր քի, Բուսիանըն, մուհաֆաղա իտէճէք չօգ գիւտտէ պիւլիւք սէվաճիլի պու-լունտագտա տըր, վէ Տէվլէթի մէգ-քիլլէ, թիւճմարիլլէ պիւլիւք պիր տէվ-լէթ օլտուղունտան, մուհաֆաղա իթ-մէքլիք պապընտա, Թիւրքիա տան չօգ կէնիլ սուրէթտէ էօլթէ պէրու տաղըլ-մըլ օլան թիւճմար սէֆինէլլէրի պու-լունտագտա տըր:

Մէգըիւր հալլէր թաշթը թէֆէք-քիլլէ ալընտըգտա, իքի տէվլէթ տօ-նանմալարըն գուլվէթէ միւսալի պիր հալտէ պուլունտալարը չիմտի-քի հալտէ Պապը-ալի իշին տէհալ պիր գօրգու բէյտա իտէր տէյի կէօ-րիւնմէլ:

Թիւրքիա, աղըր պիր միւնասիպէթ-սիզլիքտէ պուլունտագտալըն, քէնտի 13 գըլթա զըրհըլարընը քեաֆիլլէրի տախի իշինտէ օլարագ, թէքմիլ տօ-նանմալարըն Գարա-Տէնիզինտէ ճէմ ի-տէպիլլի իքէն, Բուսիա տէվլէթի ի-սէ, Պալթիլլէ-տէնիլլէնտէ, Պահրիլլէ չա-գէրտէ (կապիլլէ ծով), վէ Պահրիլլէ Պա-քիլլէ (Խաղաղական Ուկիլիտան) պու-լունտան թիւճմարըն վէ բօլիլիլագաճ մէնֆաթաթլարըն կէօգէլլէմէք իշին, օ թարաֆլարտա, բէք չօգ կէմիլ սագ-լամանա մէճպուր օլանագ տըր:

Լաքին, հէր նէ գատար Թիւրքիա-նըն, Գարա-Տէնիզ իւզէրինտէ, Բու-սիա եա գարըլ քէնտիլի մուհաֆաղա իտէճէլլինէ ազ շիւքհէ պուլունտագտա իտէ տէ, Գարա-Տէնիզին պիթարաֆ-լըլը, կէրէք Թիւրքիա վէ կէրէք Բու-սիա իշին, ալիսի տէրէճէտէ էհէմմիլ-լէթ եախօտ վագիֆէսիլլէք մատտէ-սի իտի տէյի զանի իտիլմէլլէր տիր:

Բուսիանըն, 1856 աշտանմէսի ֆէս-իլինտէն գաղանճագ չօգ չէյի պու-լունտագտա իտի: չիւնքի քէնտի բէք կէնիլ մէնպալլէրի, վէ քրէտիթօսու, Թիւրքիանըն եաքապիլլէճէլլինտէ տա-հա չաքուգ սուրէթտէ քէնտի պահ-րիլլէճէ գուլվէթինէ: ինթիլար պուլ-տուրմագլըլա, քէնտիլի միւլթէտիր գըլար:

Թիւրքիանըն, Պողագ-իլի քէնտի է-լինտէ օլմապը իլէ, Գարա-տէնիզ պօ-ղաղընա հիւքմ իլլէմէլլտէ օլմապը, Բուսիանըն, Գարա-տէնիզ իւզէրինտէ պուլունտան իմանլարընը վէ տօգլա-րըն ֆաղլա գըլմէլլինտէ վէ մէն-ֆաթաթլարտան չըգարաճագ ֆայիտէ-լէրէ գալլըլըլ կէլլէմէլ:

Լաքին, մէնֆատթ վէգնիլին աղըր-լըլը, Բուսիա թարաֆընա ագմագտա իտէ տէ, շուրապ տախի տէրխաթըր իտիլմէլի տիր քի, Թիւրքիանըն, կէ-րէք տէնիլլէ վէ կէրէք գարաճա տէր-քեալ օլան գուլվէթի, քէնտիլին, լանթըլը պիր միւլթիլլէք գըլմագլը-ղա քեալիլլէն քիֆայլէթ իտէր, վէ ին-կիլթէրրանըն վէ Գրանստին, քէնտի հագըլընտա տէրիւհտէ իլլէմիլ օլտուգ-լարը աշտանմէ թէհալիտալարընը եէրինէ վարտըրմագլըլը գըլմիլտա, անլէրին թէրէտտիւտ կէօլթէլլէլլէ-րինի, պօլ պօլ մէն իտէպիլլիլ:

(Լվորթ շլըլալ)

ՍԱՀԻՊ ՂԱԶԷԹԱՆ
ԿԱՐԱՊԵՏ Յ. ՓԱՆՈՍՏԱՆ
Գալաթատա Ռէնճէլմիլ Բագալընտա
Չօ. 28 Խալի խանընտա